

Nordisk Råd

27. november 2018

Svar på skriftlig spørsmål E12/18 angående statistikk på alkoholområdet

Nordisk råds medlem Helge André Njåstad har med bakgrunn i følgende tekst stilt spørsmål til nordisk ministerråd.

Ingen vet hva konsumet av alkohol er i Norden totalt eller i de enkelte nordiske land, fordi vi ikke har gode nok data på hverken salg eller konsum. Særlig vanskelig er det å få oversikt over det uregistrerte salget fra grensehandel, deler av taxfreemarkedet og fra konsum fra ulovlig virksomhet. Men vi ser også at det ikke gis ut offentlig salgs-statistikk fra Systembolaget som er en stor leverandør blant annet til det norske markedet. Vinmonopolet i Norge har full transparens i alt sitt salg og legger ut salgs-statistikk hver måned. Økt samarbeid mellom monopolene i Norden når det gjelder salgsstatistikk, ville bidratt til å få bedre tallgrunnlag for salg og konsum og dermed bedre grunnlag for beslutninger rundt forebygging og folkehelse.

Det bør være lett å få oversikt over salget i de statlige monopolene, ref. det norske vinmonopolets praksis. På nordisk plan burde det i større grad settes av midler til forskningsprogram som øker kunnskapen om alkoholkonsum, innkjøpsvaner og alkoholskader, og sammenhengen mellom disse faktorene. Gjennom et økt samarbeid med de ulike folkehelseinstitusjoner i Norden kan vi i større grad få opplysning om alkoholskaders omfang og kostnader, samt utforme tiltak for å redusere dette. Det vil derfor være positivt at dette arbeidet forsterkes som ledd i en modernisert alkoholpolitikk.

I lys av ovenstående stiller jeg følgende spørsmål til Nordisk ministerråd:

Har Nordisk ministerråd eller de nordiske institusjoner og samarbeidsorganer tatt initiativ til nordisk forsknings -eller statistiksamarbeid på alkoholområdet? Hvis ikke; bør ikke et slikt samarbeid komme i gang raskt slik at vi får bedre beslutningsgrunnlag? Dette forutsetter at de ulike salgsmonopolene har transparens i sitt salg.

På vegne av Nordisk ministerråd kan jeg svare følgende:

Folkehelsefremmende tiltak i form av forebygging av skadevirkningene av alkohol er høyt prioritert i de nordiske landene. Vekten av forebyggingsarbeid på dette området avspeiler seg i det nordiske folkehelsesamarbeidet som på alkoholområdet i hovedsak bygger på den nordiske tjenestemannsgruppens alkoholpolitiske samarbeid samt Nordens velferdssenters (NVC) forskningsfremmende arbeid og kunnskapsformidling om skadevirkningene av alkohol.

Et av forslagene i Bo Kønbergs rapport¹, «Det framtida nordiska hälsosamarbetet» var nettopp å styrke det nordiske samarbeidet på folkehelseområdet, nærmere bestemt å øke erfaringsutveksling i folkehelse spørsmål, særskilt på bruken av tobakk og misbruk av alkohol. Man har siden etablert en nordisk folkehelsearena som bidrar til å styrke politikutvikling og iverksettelse av innsatser for å bedre folkehelse og redusere helseforskjeller i de nordiske landene. Dette gjøres blant annet gjennom tilrettelegging av felles utviklingsprosjekt av gode forebyggende og helsefremmende tiltak. NVC fungerer som sekretariat for folkehelsearenaen.

Innenfor rammen av folkehelsearenaen holder man på å avslutte et prosjekt som har belyst endringsmønstre i alkoholforbruk og alkoholrelaterte skader blant unge og eldre i Norden gjennom kartlegging, sammenligning og analyse av nordisk forskning på alkoholområdet. Formålet med prosjektet har vært å presentere fremtidsutsikter og utfordringer som gjelder endrede drikkevaner og konsekvensene av disse på ulike plan i samfunnet. Et viktig aspekt har vært å belyse eventuelle likheter og ulikheter i de nordiske landene og årsakene til disse. Samtidig ønsker man å avdekke kunnskapshull og ta frem viktige tema som fremtidig forskning bør ta for seg i en nordisk kontekst når det gjelder drikkevaner blant unge og eldre.

Viktige spørsmål om drikkevanene til de unge er blant annet om trenden at unge drikker stadig mindre gjelder for alle de nordiske landene, hvilke faktorer som virker inn på det reduserte forbruket, og om alle unge drikker mindre eller om noen er mer utsatt enn andre. Prosjektet gjennomførte et ekspertseminar om unges drikkevaner i august 2018 og forskningsrapporten om endrede drikkevaner blant unge og eldre i Norden kommer tidlig 2019.

NVC koordinerer også et annet forskningssamarbeid og prosjekt gjennom flere år - Alkoholskader i ulike faser av livet. Prosjektet har levert en rapport om eldres drikkevaner og alkoholproblemer innenfor eldreomsorgen. I tillegg driver NVC nettstedet «popNAD» som er et populærvitenskapelig nettsted for forskning innenfor alkohol -og narkotikaområdet og koordinerer et nordisk forskernettverk - NAD - på narkotika -og alkoholområdet.

¹ Tidligere helseminister i Sverige, Bo Kønberg, forfattet på oppdrag av Nordisk ministerråd en nordisk helseutredning som oppfordret til samarbeid på tvers av landegrensene for å skape bedre folkehelse og videreutvikle helseomsorgen.

Det foreligger alkoholstatistikk på nordisk nivå som er sammenlignbar selv om den ikke er helt dekkende ettersom den er basert på salgstall. Det gis ut en årlig oversikt fra alkoholmonopolene (Nordic Alcohol Market-report²), og både på den tidligere nevnte popNAD nettsiden og i et årlig nummer av «Nordic Studies on Alcohol and Drugs³» finnes det nordisk alkoholstatistikk. Her kan jeg særskilt trekke frem rapporten Nordic Alcohol Statistics 2010-2015, utarbeidet av NVC, som blant annet gir en oversikt over salg, forbruk og skadevirkninger av alkohol i de nordiske landene. Siste utgave av «health statistics», basert på data som er samlet inn av NOMESKO, nordisk medisinalstatistikkomité, gir også en statistisk oversikt over alkoholforbruk/salg og behandlingsperioder/sykehusutskrivninger for behandling av alkoholrelaterte leverskader i Norden.

Når det gjelder Systembolaget i Sverige kan jeg si at de etterstreber transparens og publiserer løpende et stort antall rapporter om sitt salg på nettsiden omsystembolaget.se. Utover de rapportene kan Systembolaget også, på bakgrunn av forespørsler fra forskere, ta frem mer detaljerte salgsdata.

Som jeg har nevnt tidligere pågår altså allerede forskningssamarbeid innenfor Norden på alkoholområdet, og det foreligger også statistikk på nordisk nivå. Vi har et bra samarbeid på nordisk nivå som vi hele tiden arbeider på å videreutvikle.

Jeg imøteser å fortsette det nordiske samarbeidet på alkoholområdet og stiller meg på generelt grunnlag positiv til forskningssamarbeid på alkoholbruk og dets skadevirkninger.

Stockholm, 27 november 2018

Annika Strandhäll
Socialminister

² <https://www.alko.fi>

³ <https://journals.sagepub.com>